

проблемними кредитами банку [Электронный ресурс] / Е. М. Поздняков – Режим доступа : http://www.nbuu.gov.ua>portal/Soc_Gum/Tiru/2009_27/54.pdf. – Название с экрана.

6. Поздняков Є. М. Теоретичні і прикладні аспек-

ти реструктуризації кредитної заборгованості [Електронний ресурс] / Є. М. Поздняков. – Режим доступу :

http://www.nbuu.gov.ua>portal/Soc_Gum/Tiru/2010...Pozdnyak.pdf. – Назва з екрана.

УДК 658.14:65.011.7

ВПЛИВ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ НА ЙМОВІРНІСТЬ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

**С. В. Капітула, кандидат економічних наук;
С. Г. Лисевич; Н. Б. Кормич; М. О. Лосінська**

За останні роки в Україні через процедуру банкрутства було ліквідовано багато підприємств, що негативно позначилося на економіці, дохідній частині бюджету та соціальному положенні в окремих регіонах. Тому існує необхідність дослідити причини і фактори, які впливають на вірогідність банкрутства підприємств.

Дослідженню вірогідності банкрутства і факторів, що впливають на банкрутство, приділяють увагу такі вчені, як О. О. Терещенко [8], І. О. Бланк [4], К. С. Салига [7], А. М. Турило [9] та ін. Вони з різних поглядів досліджують причини банкрутства, пропонують різні методи попередження банкрутства. Однак таке питання, як оцінка впливу показників фінансової стійкості на вірогідність банкрутства досліджено недостатньо повно.

Метою статті є вивчення впливу показників фінансової стійкості підприємства на вірогідність його банкрутства.

Згідно із Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» банкрутство – це визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність і задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури [1]. З огляду на це визначення, банкрутство тісно пов'язане з платоспроможністю підприємства. Г. В. Са-

вицька зазначала, що платоспроможність підприємства є зовнішнім проявом фінансового стану підприємства. Внутрішнім проявом є фінансова стійкість підприємства [6]. Таким чином, фінансова стійкість впливає на платоспроможність підприємства, а отже, і на вірогідність його банкрутства. У літературі є різні визначення фінансової стійкості. Наприклад, В. М. Кремень вважає, що фінансова стійкість означає здатність підприємства функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливих умовах внутрішнього та зовнішнього середовища [5]. З погляду О. С. Філімоненкова, фінансова стійкість – це такий стан підприємства, коли обсяг його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань, тобто коли підприємство є платоспроможним [10]. Г. В. Савицька трактує фінансову стійкість як такий стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподіл і використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику [6].

Аналогічно до різних визначень існують різні показники, які характеризують фінансову стійкість підприємства. В табл. 1 наведені показники фінансової стійкості, запропоновані різними авторами.

Таблиця 1

Показники оцінки фінансової стійкості

Показник	Міністерство економіки України Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства	Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації	Савицька Г. В.	Поддєрьогін А. М.	Цал-Цалко Ю. С.	Ковальов В. В.	Шеремет А. Д.
Коефіцієнт фінансової автономії	+	+	+	+	+	+	+
Коефіцієнт фінансової залежності	+	-	+	-	+	+	-
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	+	+	+	+	+	+	-
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	+	-	-	-	+	-	-
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	+	-	-	-	-	-	-
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	+	-	-	-	+	+	+
Коефіцієнт структури позикового капіталу	+	.	.	.	.	.	.
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	+	-	-	+	+	+	-
Показник фінансового левериджу	+	-	+	-	+	-	-
Коефіцієнт забезпечення власними засобами	+	+	-	-	+	-	-
Коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості	+	-	-	-	-	-	-
Коефіцієнт Бівера	+	-	-	-	-	-	-
Коефіцієнт фінансування	-	+	-	-	-	-	-

Дані табл. 1 свідчать про різноманітність показників, запропонованих вченими. Ці вчені пропонують також різні нормативні значення показників фінансової стійкості підприємства, які наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Нормативні значення показників фінансової стійкості

Автор (методика)	Показник				
	коефіцієнт фінансової автономії	коефіцієнт фінансування	коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	коефіцієнт маневреності власного капіталу	коефіцієнт Бівера
Міністерство економіки України Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства	-	-	0,1	> 0,1	>0,2
Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації	> 0,5	< 1 зменшення	> 0,1	> 0 збільшення	-
Савицька Г. В.	-	-	-	-	-

Продовж. табл. 2

Автор (методика)	Показник				
	коефіцієнт фінансової автономії	коефіцієнт фінансування	коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	коефіцієнт маневреності власного капіталу	коефіцієнт Бівера
Поддєрьогін А. М	>0,5	–	0,1	–	–
Цал-Цалко Ю. С	>0,5 збільшення	–	>0,1 збільшення	>0,5 збільшення	–
Ковальов В. В.	0,05–0,1	–	–	–	–
Шеремет А. Д.	>0,2	–	–	>0,5	–

Дані табл. 2 свідчать, що нормативні показники відрізняються в значній мірі. В науковій літературі запропоновані також різні методи оцінки вірогідності банкрутства підприємства, а саме: Альтмана, Спрінгейта, Таффлера, Фулмера, Ліса, Чессера. Міністерство економіки пропонує використовувати коефіцієнт Бівера, який розраховується за формулою:

$$K_6 = \frac{ЧП + А}{ПК}, \quad (1)$$

де ЧП – чистий прибуток (збиток);

А – амортизація як елемент операційних витрат;

ПК – позиковий капітал (довгострокові та поточні зобов'язання).

Коефіцієнт Бівера має бути > 0,2, менше його значення свідчить про формування не-

задовільної структури капіталу, що може призвести в майбутньому до банкрутства [2].

Наведені дані свідчать про різноманіття як методів оцінки вірогідності банкрутства, показників оцінки фінансової стійкості, так і нормативних значень цих показників. Тому оцінка впливу на вірогідність банкрутства показників фінансової стійкості різних авторів буде різною.

На нашу думку, необхідно використовувати в розрахунках у першу чергу офіційно затверджені методики та рекомендації. Для цього нами використали коефіцієнт Бівера [2] і показники фінансової стійкості [3].

У табл. 3 наведені показники фінансової стійкості і коефіцієнт Бівера на прикладі ПАТ ПВП «Кривбасвибухпром».

Таблиця 3

Показники фінансової стійкості та коефіцієнт Бівера по ПАТ ПВП «Кривбасвибухпром» за період 2002–2011 рр.

Рік	Коефіцієнт Бівера	Коефіцієнт автономії	Коефіцієнт фінансування	Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	Коефіцієнт маневреності власного капіталу
	У	Х1	Х2	Х3	Х4
2002	0,43	0,81	0,24	0,66	0,38
2003	0,31	0,75	0,34	0,55	0,39
2004	0,36	0,74	0,34	0,51	0,35
2005	1,2	0,84	0,19	0,76	0,49
2006	1,56	0,82	0,22	0,79	0,54
2007	0,73	0,68	0,48	0,62	0,61
2008	0,34	0,49	1,02	0,42	0,61
2009	0,22	0,43	1,32	0,36	0,69
2010	0,1	0,39	1,6	0,2	0,38
2011	0,31	0,62	0,62	0,43	0,44

У результаті обробки статистичних даних отримано кореляційно-регресійне рівняння:

$$Y = -1,9 + 2,34X_1 + 1,96X_4, \quad (2)$$

де X_1 – коефіцієнт автономії;

X_4 – коефіцієнт маневреності власного капіталу.

При цьому коефіцієнт множинної кореляції становить 0,81, а коефіцієнт детермінації – 0,66.

Це рівняння свідчить про те, що найбільший вплив на коефіцієнт Бівера, а відповідно і на вірогідність банкрутства на ПАТ ПВП «Кривбасвибухпром», впливають коефіцієнт автономії та коефіцієнт маневреності власного капіталу.

Проведений аналіз показав вплив показників фінансової стійкості підприємства на вірогідність банкрутства, розрахованих згідно з офіційними методиками, що є важливим моментом в оцінці фінансового стану підприємства і планування його покращення. Аналогічні дослідження можуть бути проведені по іншим підприємствам різних галузей.

В цілому, застосування даного підходу для оцінки ймовірності банкрутства суб'єкта господарювання дасть можливість більш ґрунтовно та ємно підходити до вирішення цих питань, що, в свою чергу, безумовно позитивно відобразиться на ефективності його діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України 2343-ХІІ від 14 трав. 1992 р. <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
2. Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства економіки України від 26.10.2010 № 1361. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=161074. – Назва з екрана.
3. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України № 49/121 від 26.01.2001. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
4. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учеб. курс / Бланк И. А. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 656 с.
5. Кремень В. М. Оцінювання фінансової стійкості підприємства / В. М. Кремень, С. Я. Щепетков // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 1 (115). – С. 107–115.
6. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. / Савицька Г. В. – 2-ге вид., випр. і допов. – К. : Знання, 2005. – 662 с.
7. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Салига К. С., Салига С. Я., Даній Н. В., Корецька С. О. Нестеренко Н. В. – К. : Центр навч. л-ри, 2000. – 210 с.
8. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб. / Терещенко О. О. – К. : КНЕУ, 2000. – 412 с.
9. Турило А. М. Теоретико-методичні засади узагальненої оцінки підприємства з позиції його фінансово-економічного розвитку / А. М. Турило, О. А. Зінченко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 8. – С. 177–182.
10. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Філімоненков О. С. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : МАУП, 2004. – 328 с. : іл.